

A romhányi török mogyoró

Az ember ezer szállal kötődik a fához, erdőkhez. Vallásainkban, legendáinkban, babonáinkban éppúgy nagy jelentőségük van, mint az irodalomban vagy a történelemben. Épp ezért egy-egy fa nem csupán méretével, korával vagy különleges formájával kerülhet a figyelem középpontjába, hanem történelmi múltja miatt is.

Ilyen fa a Romhány határában található 300 éves török mogyoró fa, mely az ország legöregebb ismert török mogyorója. A jellegzetes, szétterülő korona szélesebb, mint a fa magassága: a 20 méter magas, 48 cm átmérőjű fa koronavetülete 25 méter. Ám amitől igazán különlegessé vált, az II. Rákóczi Ferenc személye, akinek emléknapiját 2015-től március 27-én ünnepeljük. Így most, e sorok írásával emlékezzünk meg a fejedelemről.

Magyarország a 17. század végére kezdett lemondani arról, hogy a Habsburgok segítségével tudnak majd véget vetni a törökök uralmának. Zrínyi Miklós már a század közepén megkísérelte újjászervezni a magyar haderőt. Több török elleni győzelem után az osztrákok is küldtek csapatot megsegítésére, de tisztségéből hamarosan leváltották. A sikeres szentgotthárdi ütközet és a törökök visszaszorítása ellenére I. Lipót olyan feltételekkel kötötte meg a vasvári béke néven ismert szerződést, mintha a törökök győztek volna. Ezután a Habsburg-uralomba vetett bizalom megrendült.

I. Lipót – aki a Szent Liga segítségével 1699-es karlócai béke megkötésével végleg felszámolta a magyarországi török uralmat – nyílt abszolutizmust vezetett be, mivel fegyverrel visszafoglalt területnek tekintette Magyarországot. Közvetlenül a török hódoltság után Magyarország függetlensége nagyobb veszélybe került, mint előtte bármikor. Az adóterhek nagyobbak lettek, mint a török iga alatt. Megszűnt a vallásszabadság, a saját országgyűlés, a szabad királyválasztás. Erdély külön

közigazgatás alá került, lényegesen kedvezőbb feltételekkel.

Franciaország királya, XIV. Lajos meglátta a lehetőséget a magyar–oszt-rák konfliktusban: egy lehetséges szabadságharc lekötne a Habsburgok csapatainak egy részét, míg ő nyugat felől támadja a Pfalzi Választófejedelemséget. Mivel Rákóczinak pénz- és fegyvertámogatást ígért, elérkezettnek látta az időt a felkelés kirobbantására. Az 1704 és 1711 között folyó harcok a kezdetektől nagyon változó sikerrel zajlottak. Később így ír róla Rákóczi:

„Bárki ítélend a magyar ügyekről, a háboru szerencsés kezdetét az ellenség fölötte nagy óvatosságának tulajdoníthatja, és annak, hogy az erősségek és helyőrségek nagyon rosszul valának ellátva és még rosszabbul védelmezve. A háboru szerencsétlen végének okául pedig a nemzet tapasztalatlanságát s tudatlanságát, a fegyver és pénz hiányát – amelyek a hadakozás idegei, – a pestist és a francia udvar által nyújtott segedelem csekélységét tulajdonítandja.”

1710-re az osztrák csapatok visszaszorították a kurucokat a nyugati országrészről, és a harcok Nógrád megyében folytatódtak. Érsekújvár még kuruc kézen volt, de felmentésére nagyobb haderőre volt szükség, ezért Rákóczi főserégével, valamint svéd és lengyel zsoldosokkal elindult a város felszabadítására. Johann Sickingen, aki az osztrák előrenyomulást irányította, a magyar sereget alábecsülve 1500 fős lovas sere-

gével hadrendbe állt, hogy megállítsa a kurucokat. A csatára január 22-én került sor a Lókos-patak völgyében Romhány és Kétdobony határában.

A csata első sikerein felbuzdulva a svéd és lengyel csapatok fosztogatásba kezdtek. Eközben az épségben maradt labanc haderő újra rendeződött, és egy újabb támadással visszavonulásra kényszerítette a kurucokat. Ezután egyik se-reg sem tudott újabb támadást indítani.

Mindkét harcoló fél győzelemnek könyvelte el az ütközetet: az osztrák haderő hatalmas túlerővel szemben maradt talpon, és a csata végén ők uralták a csatateret, viszont Rákóczi serege is egyben maradt és végül elérték Érsekújvárat.

A csata emlékműve Romhány északi részén áll, de igazi emléket a Rákóczi mogyorófa jelent. Több legenda kötődik a Kastélyka-dűlőn álló fához. Az, hogy Rákóczi sátra a csata közben már ennek a fának az árnyékában állt, a csata téli időpontja miatt sem valószínű, de a fő haderők elhelyezkedése alapján elképzelhető, hogy valóban innen irányította az ütközetet. Valószínűbb az a feltetelezés, hogy Rákóczi Rodostórról küldte haza a facsemetét, vagy ő maga ültette később a csata emlékére. Akármelyik elképzelés is igaz, az biztos, hogy a fa már több mint 300 éves.

Az Országos Kéktúra útvonalától 600 méterre található fa kedvelt pihenőhely mind a környéken lakók, mind az erre kirándulók körében. A fa kellemes árnyékot ad nyáron, és szép kilátás nyílik mellőle a Lókos-patak völgyére.

Szöveg és kép:
Kertész Péter
műszaki vezető
Ipoly Erdő Zrt.
Nyugat-Cserháti Erdészete

